

АНАЛІЗ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

У статті проведено аналіз ефективності використання активів підприємства на прикладі державного підприємства Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський»».

В статті проведено аналіз ефективності використання активів підприємства на прикладі державного підприємства Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський»».

In the article the analysis of efficiency of the use of assets of enterprise is conducted on the example of the State enterprise of Department of defense of Ukraine the "Central military sanatorium "Yalta"».

Ключові слова: фінансово-господарська діяльність, державне підприємство, активи, фінансовий менеджмент, ефективність фінансово-господарської діяльності, фінансова звітність, коефіцієнт.

Аналіз фінансово-господарської діяльності має фундаментальне значення для забезпечення сталого функціонування та розвитку будь-якого підприємства. Зазначений аналіз дає змогу як власнику, якщо підприємство приватне, так і органу управління майном, якщо підприємство державне, вчасно реагувати на несприятливі внутрішні та зовнішні фактори, які заважають нормальному функціонуванню підприємства. Одним з найважливіших напрямків аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства є аналіз ефективності використання активів. Активи – це ресурси, використання яких має в майбутньому призвести до отримання прибутку, а отже, ефективність використання активів підприємства є так званим «лакмусовим папірцем» досягнення підприємством основної своєї мети – отримання прибутку.

Після розпаду СРСР, в грудні 1991 року були розпущені і всі міністерства і відомства цієї держави. Не стало і Міністерства оборони СРСР. Натомість було створено Міністерство оборони незалежної України. В сфері його управління залишились всі військові санаторії, які раніше були в сфері управління Міністерства оборони СРСР. Через брак коштів на фінансування десятки військових санаторіїв були переведені на самоокупність і, фактично, залишились сам на сам з економічними проблемами 90-х та початку 2000-них років. Багато санаторіїв були визнані банкрутами і припинили своє існування, а їхні фонди за безцінь викуплені комерційними структурами. Слід зазначити, що санаторні заклади інколи виводились з державної власності шляхом їх навмисного банкрутства. В результаті вказаних дій державі в особі Міністерства оборони України були завдані збитки на мільйони гривень.

Все вищезазначене стало можливим через непроведення Міністерством оборони України аналізу ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств, які знаходились в сфері його управління. Як наслідок, підприємства були безповоротно втрачені, а державі завдано значних збитків.

Якісний, а головне вчасний аналіз фінансово-господарської діяльності міг би не допустити виведення з державної власності та розкрадання активів підприємств.

У статті буде піднято питання аналізу ефективності використання активів

державного підприємства Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський»».

Питання аналізу ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств санаторно-курортного напрямку діяльності досить широко висвітлені в працях як вітчизняних, так і закордонних вчених, однак санаторії, які знаходяться в сфері управління Міністерства оборони України були досліджені недостатньо.

Активи – це все, чим володіє підприємство (готівка, дебіторська заборгованість, обладнання та майно підприємства). Існує три види активів: 1) оборотні активи – готівка та кошти, запаси, які можуть бути досить швидко трансформовані в готівку (як правило, протягом року); 2) основні фонди з довгим терміном служби, що використовуються підприємством при виробництві товарів і послуг (наприклад, будівлі, споруди, земля, обладнання); 3) інші активи, які включають такі нематеріальні активи, як патенти і торгові знаки (що не мають натурально-речової форми, але цінні для підприємства), капіталовкладення в інші компанії або довготермінові цінні папери, «витрати майбутніх періодів» і різні інші активи (залежно від профілю того чи іншого підприємства).

З метою визначення ефективності використання активів підприємства, в статті буде розглянутий аналіз ефективності використання активів Державним підприємством Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський»» (далі – Підприємство) за 2012 рік. Основним джерелом інформації для проведення нашого дослідження була бухгалтерська звітність підприємства за 2012 рік.

З метою аналізу структури та змін у вартості активів підприємства порівняємо показники активу балансу на початок і кінець звітного періоду за видами активів. Було визначено абсолютне та відносне зростання (коефіцієнт зростання) кожного виду активів, а саме: коефіцієнт зростання основних засобів ($K_{o.z.}$), = 0,96, коефіцієнт незавершеного будівництва ($K_{н.б.}$) = 0,99, коефіцієнт запасів (K_3) = 2,75, коефіцієнт вартості активів ($K_{в.а.}$) = 0,98.

Аналіз показує, що коефіцієнт зростання вартості активів ($K_{в.а.}$) у періоді дослідження був нижчим за одиницю. Однак це було обумовлено тільки збільшенням зносу основних засобів. Коефіцієнт зростання запасів K_3 у 2012 році дорівнював 2,75, що було зумовлено збільшенням оборотних активів Підприємства. Це пояснюється тим, що діяльність Підприємства носить сезонний характер. Аналіз структури та динаміки активів надано у таблиці 1.

Важливим активом Підприємства, який потребує особливої уваги, є дебіторська заборгованість. При аналізі дебіторської заборгованості, крім інформації з фінансових звітів, мною була проаналізована також і додаткова інформація, надана керівництвом санаторію, а саме акти інвентаризації розрахунків Підприємства за 2012 рік з доданими до них довідками про дебіторську заборгованість, термін позовної давності якої минув та з вказаними винних у минуванні терміну позовної давності. Також була проаналізована інформація по заходах, які вживаються задля стягнення вказаної заборгованості. Аналізом встановлено суттєве зростання дебіторської заборгованості в 2012 році. Так, коефіцієнт зростання поточної дебіторської заборгованості ($K_{д.з.}$) = 1,48.

ОБЛК, АНАЛІЗ, АУДИТ

Таблиця 1

Аналіз структури та динаміки активів

N з/п	Найменування показників	Форма звітності, код рядка	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Абсолютне зростання, тис. грн. (гр. 6 - гр. 4)	Коефіцієнт зростання (гр. 6/гр. 4)	
			сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	Питома вага, %			
1	Необоротні активи, усього, в тому числі	ф. 1 ряд. 080	15770		15261		-509	0,97	
1.1	Нематеріальні активи (залишкова вартість)	ф. 1 р. 010	778	4,933	776		-2	1	
1.1.1	Первісна вартість	ф. 1 ряд. 011	786		787	5,157	1	1	
1.1.2	Знос	ф. 1 ряд. 012	8	X	11	X	3	1,38	
1.2	Основні засоби (залишкова вартість)	ф. 1 ряд. 030	14345	90,96	13842	90,7	-503	0,96	(К _{оз.})
1.2.1	Первісна вартість	ф. 1 ряд. 031	22200		22231	145,67	31	1	
1.2.2	Знос	ф. 1 ряд. 032	7855	X	8389	X	534	1,07	
1.3	Незавершене будівництво	ф. 1 ряд. 020	647	4,1	643	4,21	-4	0,99	(К _{иб.})
1.4	Довгострокові фінансові інвестиції	ф. 1 ряд. 040 + ряд. 045	0	0	0	0	0	-	(К _{дф.})
1.5	Інші необоротні активи	ф. 1 ряд. 050 + ряд. 060 + ряд. 070	0		0		0	-	
2	Оборотні активи, усього в т. ч.:	ф. 1 ряд. 260	258		393		135	1,52	
2.1	Запаси, усього в т. ч.:	ф. 1 ряд. 100 + ряд. 110 + ряд. 120 + ряд. 130 + ряд. 140	20	7,75	55	13,99	35	2,75	(К _{з.})
2.1.1	Виробничі запаси	ф. 1 ряд. 100	20	100	55	100	35	2,75	
2.1.2	Незавершене виробництво	ф. 1 ряд. 120	0	0	0	0	0	-	
2.1.3	Готова продукція	ф. 1 ряд. 130	0	0	0	0	0	-	
2.1.4	Товари	ф. 1 ряд. 140	0	0	0	0	0	-	
2.2	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	ф. 1 ряд. 160	101	39,15	227	57,76	126	2,25	
2.3	Грошові кошти та їх еквіваленти	ф. 1 ряд. 230 + ряд. 240	7	2,71	1	0,25	-6	0,14	
2.4	Інші оборотні активи	ф. 1 ряд. 150 + ряд. 170 + ряд. 180 + ряд. 190 + ряд. 200 + ряд. 210 + ряд. 220 + ряд. 250	130	50,39	110	27,99	-20	0,85	
3	Витрати майбутніх періодів	ф. 1 ряд. 270	1		0		-1	0	
4	Вартість активів	ф. 1 ряд. 280	16029	100	15654	100	-375	0,98	(К _{ва.})

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

Зростання дебіторської заборгованості на Підприємстві було зумовлено активізацією діяльності Підприємства в 2012 році порівняно з 2011 роком. Однак, за додатковою інформацією, наданою керівництвом санаторію, стало відомо, що претензійно-позовна робота, яка проводиться на Підприємстві, є недостатньою. Дебіторська заборгованість, яка вважається поточною, фактично є простроченою, а ніяких дій з приводу стягнення вказаної заборгованості керівництвом санаторію не здійснюється.

Зазначене вище створює ризики несплати боржниками Підприємства своїх боргів, а через сплив терміну позовної давності унеможливить стягнення заборгованості за рішенням суду. Як наслідок, Підприємство може втратити свої активи, тобто йому будуть завдані збитки. Аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості подано у таблиці 2.

Таблиця 2

Аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості

N з/п	Найменування показників	Форма звітності, код рядка	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Абсолютне зростання, тис. грн. (гр. 6 - гр. 4)	Коефіцієнт зростання (гр. 6/гр. 4)
			сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Довгострокова дебіторська заборгованість	ф. 1 ряд. 050	0		0		0	-
2	Поточна дебіторська заборгованість, усього, в т. ч.:	ф. 1 ряд. 150 + 160 + 170 + 180 + 190 + 200 + 210	197		291		94	1,48
2.1	Векселі одержані	ф. 1 ряд. 150	0	0	0	0	0	-
2.2	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (чиста реалізаційна вартість):	ф. 1 ряд. 160	101	51,27	227	78,01	126	2,25
	Первісна вартість	ф. 1 ряд. 161	101	51,27	227	78,01	126	2,25
	в т. ч. заборгованість, за якою минув термін позовної давності**							
	Резерв сумнівних боргів	ф. 1 ряд. 162	0	X	0	X	0	-
2.3	За розрахунками з бюджетом	ф. 1 ряд. 170	6	3,05	17	5,84	11	2,83
2.4	За розрахунками за виданими авансами	ф. 1 ряд. 180	10	5,08	0	0	-10	0
3	Усього дебіторська заборгованість (ряд. 1 + ряд. 2)		197		291		94	1,48

Виходячи з вищевказаного, органу управління майном необхідно звернути увагу на питання стягнення Підприємством дебіторської заборгованості.

Основним показником, який характеризує ефективне використання активів Підприємства, є коефіцієнт доходності активів. Цей коефіцієнт показує частку сукупного доходу в одній гривні вартості активів. І хоча для Підприємства в 2012 році цей показник залишається досить низьким, а саме 0,24, збільшення його в динаміці є позитивною тенденцією. Аналіз доходності активів подано у таблиці 3.

Аналіз доходності активів

N з/п	Найменування показників	Форма звітності, код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн.	На кінець звітного періоду, тис. грн.	Абсолютне зростання, тис. грн. (гр. 5 - гр. 4)	Коефіцієнт зростання (гр. 5/гр. 4)	
1	Вартість активів підприємства	ф. 1 ряд. 280	16029	15654	-375	0,98	(К _{в,а})
2	Сукупний дохід	ф. 2 ряд. 035 + ряд. 060 + ряд. 110 + ряд. 120 + ряд. 130 + ряд. 200	1346	3764	2418	2,8	(К _{с,д})
3	Різниця у значеннях коефіцієнтів	*	*	*	2793	1,82	(К _{с,д} - К _{в,а})
4	Сума сукупного доходу на 1 грн. вартості активів (К _{д,а})	*	0,08	0,24	0,16	3	(К _{д,а})

Як видно з таблиці 3, частка сукупного доходу Підприємства в одній гривні вартості активів збільшилась протягом 2012 року втричі.

Про покращення ефективності використання активів Підприємства свідчить і зменшення порівняно з 2011 роком чистого збитку з 582,0 тис. грн. до 52 тис. грн.

Проведений аналіз ефективності використання активів Державного підприємства Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський»» показав, що загалом на Підприємстві спостерігаються позитивні тенденції підвищення ефективності використання активів. І хоча частка сукупного доходу в одній гривні вартості активів залишається досить низькою, збільшення її в динаміці дає змогу сподіватися на поступовий вихід Підприємства з кризи, яка переслідує його з 2004 року. Незважаючи на позитивні тенденції, на Підприємстві залишається складною ситуація зі стягненням заборгованості, понад те, дебіторська заборгованість за останній рік зросла. Враховуючи зміну керівництва санаторію в 2012 році, загалом можна оцінити діяльність нового директора Підприємства позитивно. Підвищення ефективності використання активів Підприємства має бути досягнута тільки шляхом збереження позитивних тенденцій 2012 року, а саме збільшити завантаженість санаторію в літні місяці, а також поступовий розвиток інфраструктури санаторію з метою надання послуг санаторно-курортного лікування і в зимові місяці. Отже, збільшення завантаженості санаторію є пріоритетним напрямом для розвитку Підприємства.

Список використаних джерел:

1. Кононенко О., Махонько О. Аналіз фінансової звітності. – 4-те вид., перероб. і доповн. – Х. Фактор, 2006.;
2. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 №170.
3. Федоров І.О. Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств санаторно-курортного комплексу: Суми, 2002.